

fasado trga. Za okrasje zahodne fasade je izbral tehniko sgraffito, v nadstropju z vzorci opečne barve in na arkadah z vzorci črno-modro-bele barve. Izvedbo je po Plečnikovih skicah nadzoroval Anton Bitenc.

Že v letu 2002 so se na pobudo lastnika Dimitrija Rebolja in konservatorke Saše Lavrinc iz ZVKDS, OE Kranj, odločili za restavriranje Plečnikovih arkad. Sgraffito oziroma originalni apneni ometi so bili zaradi slabega vzdrževanja slabo ohranjeni. Največ poškodb je bila posledica negativnih atmosferskih (žveplo oziroma kisli dež) in drugih vplivov (zamakanje strehe, prah, izpušni plini, vibracije, usedline). Površina ometov in nasploh stanje apnenih ometov na zahodni strani je bilo v primerjavi s severno in južno stranjo najslabše ohranjeno, saj je ta stran najbolj izpostavljena vremenskim vplivom in soncu. Poškodbe so nastale predvsem zaradi razgradnje kalcijevega karbonata – apna.

Dela so najprej obsegala prerinovanje vzorcev oziroma ornamentike in analizo ometov. Nato so sledili mikropeskanje stebrov in glavnega betonskega venca z aluminijevim oksidom granulacije 50 µ na oksidiranih in umazanih mestih ter hidrofobiranje kamnitih delov; mikropeskanje armiranih železnih sider, ki so bili vidni na glavnem vencu, in protikorozijska zaščita v dveh plasteh; brušenje kovaških kovinskih vezi med arkadami, ki so bile preplastene z bitumnom; lokalno (ročno) injektiranje apnenih plasti in razpok, kjer je bilo potrebno in smiselno, z rahlo hidravličnim vezivom; odstranjevanje sekundarnih barvnih nanosov ob robovih arkad do stekla na kemični oziroma mehanski način ter nevtraliziranje podlage; visokotlačno izpiranje celotnega arkadnega prizidka. Jakost curka smo prilagodili stanju sgraffito tehnike. Dela na samih ometih so najprej zajela odstranjevanje nevezanih delov apnenga ometa, ki ga ni bilo smiselno ohraniti, ter obdelavo celotne fasade in kamna z Algizidom in visokotlačnim izpiranjem z vodo. Kemično odstranjevanje apnenga cveta je bilo izvedeno z materiali KEIM. Sledila je priprava vzorcev, pri čemer smo posebno pozornost namenili granulaciji peska v vseh treh apnenih ometih po originalu ter vrsti pigmentov in razmerju med polnilom in vezivom.

Pri utrjevanju ohranjenih ometov smo uporabili apneni cvet, nato so sledili izravnava prvega grobega lokalnega apnenga ometa; kitanje glavnega venca na mestih, kjer je bilo potrebno; prva izravnava osnovnega temnega apnenga ometa; lokalno domodeliranje belega apnenga ometa ter rekonstrukcija manjkajočih delov ornamenta

z orodji za izdelavo sgraffito tehnike. Lokalno retuširanje in tonska prilagoditev rekonstruiranih predelov v sklopu originalnih predelov sgraffita sta bila izvedena v tehnologiji KEIM.

Ob restavratorskih delih na arkadah je naročnik dal na novo prekriti streho in izvesti zaključke na štirih obeliskih ter na novo izdelati oba meteorna strešna odtoka. Nova daljša odtoka bosta pripomogla, da se voda s strehe ne bo stekala po sgraffitu, kot se je prej. Konservatorsko-restavratorska dela je izvedel Andrej Šebalj.

Andrej Šebalj

69

EŠD: 3039

Naselje: Kapla

Občina: Tabor

Ime: p. c. sv. Radegunde

Področje: UA

Spomladi 2004 je po izdelavi smernic Zavoda za varstvo kulturne dediščine, OE Celje, stekla obnova zvonika cerkve sv. Radegunde v Kapli. Cerkev se prvič omenja leta 1412, večje predelave je doživela v 17. stoletju in ponovno v drugi polovici 19. stoletja, ko so bili izvedeni povečanje oken, obokanje notranjščine in dozidava stranskih kapel. Sočasno je bila izdelana tudi oltarna oprema.

Zvonik je zaradi nerednega vzdrževanja, zoba časa ter vremenskih vplivov dočakal svojo obnovo v zelo slabem gradbenem stanju. Po opravljenih sondiranjih fasade so bili odstranjeni le dotrajani deli ometov in opleskov, sledili so krpanje ometov, popravilo profiliranega strešnega venca in pleskanje v belem tonu. Ker je bilo na pobudo župnijskega urada izvedeno zgolj nujno krpanje zvonika, odkrita poslikava ni bila rekonstruirana, temveč le dokumentirana. Pri obnovi je bil iz zvonika odstranjen tudi nosilec električne napeljave.

Dela je izvajalo gradbeno podjetje Remont iz Celja, financiral pa Župnijski urad Tabor.

Nataša Podkrižnik

70

EŠD: 7718

Naselje: Klenovik

Občina: Škocjan

Ime: Klenovik – Rangusova hiša

Naslov: Klenovik 34 B

Področje: E

Obdobje: sredina 19. stoletja

Rangusova hiša leta 2001 (foto: D. Strgar)

Rangusova hiša je pritlična in lesena kmečka hiša. Sestavljena je iz tesanih in žaganih brun, ki so postavljena na kamnite temelje. Hiša ima pravokoten tloris in dvokapno streho, ki je pokrita s slamnato kritino. Zunanjsčina hiše je neometana. V notranjščini so ohranjene veža s črno kuhinjo, velika hiša, kamra, mala hiša in klet. Ob delno ohranjeni notranji opremi ima hiša načeloma ohranjeno zunanjo podobo iz sredine 19. stoletja. Rangusova hiša je razglašena za kulturni spomenik. Pred predstavitvijo je stala v vasi Stranje pri Škocjanu, kjer že več kot desetletje ni služila svojemu namenu in je propadala. Turistično društvo Zagrad pri Škocjanu je z lastnikom sklenilo dogovor in je hišo konec leta 2003 razstavilo ter po delih pripeljalo na novo lokacijo v Zagraški log pod vasjo Zagrad. Pred razstavljanjem je bilo

Prestavljena hiša z novo slamnato kritino, avgust 2005 (foto: D. Strgar)

narejeno fotodokumentiranje obstoječega stanja hiše. Celotno razstavljanje je potekalo v skladu s konservatorskim programom, ki pogojuje ohranjanje obstoječega materiala v čim večji meri. Zamenjave so bile dovoljene le zaradi dotrajanosti ali povrnitve posameznih stavbnih členov v bolj pričevalno stanje.

Leta 2004 je bila hiša postavljena v celoti in začasno pokrita z opečno kritino. V avgustu 2005 so bile s finančno pomočjo Ministrstva za kulturo in Občine Škocjan odstranjene začasna opečna kritina in žagane late. Izvedeno je bilo novo preklanje ostrejša in prekrivanje s slamnato kritino. Pri teh delih so bili upoštevani tudi pogoji prezentacije: debelina kritine, gostota pokrivanja, materiali vezave, vezava na vsako preklo, izvedba pletenih zaključkov in dvojno prekritje slemen. Vsa dosedanja dela so se izvajala na podlagi upoštevanja kulturnovarstvenih pogojev, starih znanj in uporabe predpisanih materialov. Krovska dela je izvedla ekipa krovcev iz bližnje Pavle vasi pod vodstvom mojstra Andreja Uletiča.

Leta 2005 je bila z interdisciplinarnim pristopom pripravljena še idejna rešitev celovite ureditve Zagraškega loga, v kateri ima Rangusova hiša osrednjo vlogo. Poleg nje bodo v naslednjih letih predstavljene še manjkajoče gospodarske stavbe, ki bodo sooblikovale domačijo.

Dušan Strgar

71

EŠD: 1752

Naselje: Ključevica

Občina: Trbovlje

Ime: p. c. Marijinega vnebovzvetja

Področje: UA

Obdobje:

Na pobudo Župnijskega urada Dobovec smo v juniju 2001 izdelali kulturnovarstvene pogoje obnove kape zvonika cerkve Marijinega vnebovzvetja na Ključevici. Cerkev je v osnovi še poznogotska, današnja masa je rezultat predelav v baroku. Oltarna oprema je iz sredine 19. stoletja. Zaradi deformirane oblike strešne konstrukcije je bil izdelan načrt rekonstrukcije baročne kape; ta je bila v poletnih mesecih ponovno prekrita z macesnovimi škodli, impregniranimi z lanenim oljem. Krovska in tesarska dela je kvalitetno opravil mojster Bojan Koželj iz Stahovice, financiral pa jih je Župnijski urad Dobovec.

Nataša Podkrižnik